

WILLY VANDERSTEEN

De Rode Ridder

DE EERSTE AVONTUREN 1962 • 1963

STANDAARD UITGEVERIJ

Alle verhalen van De Rode Ridder zijn met hun originele belettering, zoals ze destijds in de eerste albums uit de reeks verschenen, opgenomen in deze integrale bundeling. Er is resoluut voor authenticiteit gekozen, zelfs als dat niet in overeenstemming is met de spellingsregels van het hedendaagse Nederlands. Fouten tegen onder meer de dt-regel werden dus ook ongemoeid gelaten.

© 2019 Standaard Uitgeverij
Rijnkaai 100/A1, B-2000 Antwerpen

Lay-out: Leuk Ontwerp!
Opmaak dossier: David Steenhuyse
Met dank aan Ivo De Wispelaere

www.standaarduitgeverij.be
info@standaarduitgeverij.be

Alle rechten van reproductie, vertaling en aanpassing
zijn uitdrukkelijk voorbehouden voor alle landen.

D/2019/0034/069
ISBN 978 90 02 26783 3

WOLVEN EN REUZEN

Met de publicatie van het dertiende deel uit de reeks, *De Vuurgeest*, gaat *De Rode Ridder* in 1963 zijn vierde jaar in. Alles loopt vlot: Johan, met wiens hoofd en kapsel Karel Verschuere en Eduard De Rop in de eerste delen nog driftig experimenteren, krijgt min of meer zijn definitieve uiterlijk. Willy Vandersteen schrijft nog steeds de verhalen, maar Verschuere is vanaf *De Draak van Moerdal* (deel 9, 1961) tot en met *De Zwarte Wolvin* (deel 15, 1963) alleen verantwoordelijk voor het tekenwerk waarna Frank Sels het overneemt. Tot en met *De Witte Tempel* (deel 18, 1964) beleeft Johan allerlei avonturen zowel in onze eigen streken als op al dan niet verborgen plekken op verdere bestemmingen zoals Ierland, Noorwegen en zelfs Griekenland. Daarna boort Willy Vandersteen een nieuwe inspiratiebron aan: de verhalen rond koning Arthur.

door Ivo De Wispelaere

Johan ontdekt een verborgen dorp in *De Galmende Kinkhoorns*.

Verzuurde relatie

De Zwarte Wolvin (deel 15, 1963) is het laatste verhaal van *De Rode Ridder* waaraan Karel Verschuere meewerkt. Persoonlijke problemen, zoals een echtscheiding, zorgen ervoor dat hij minder goed functioneert in Studio Vandersteen. Karel Biddeloo, die de reeks later zelf overneemt, formuleert het als volgt: "Door talrijke moeilijkheden in zijn privéleven heeft deze overigens zeer talentrijke tekenaar niet meer de nodige discipline kunnen opbrengen die nodig is om met concentratie te kunnen werken en de procedure tijdig klaar te hebben. (...) Wanneer het erom gaat regelmatig en degelijk tekenwerk af te leveren komen er moeilijkheden."¹

Niet alleen zelfdiscipline is een probleem. Er is ook gewoon te veel werk. Verschuere te-

kent al *Bessy* en *De Rode Ridder*. In 1962 is Karl May, de Duitse schepper van Winnetou en Old Shatterhand, vijftig jaar overleden. De auteursrechten op deze westernromans komen vrij en na wat aandringen van zijn uitgever Antoon Sap start Verschuere voor Studio Vandersteen met de verstripping van deze romans.

Omdat *Bessy* eerder een soft-western is met een educatieve insteek, mag de reeks *Karl May* ook de rauwe kant van het Wilde Westen tonen. Drie reeksen én een echtscheiding is te veel voor Verschuere. Vandersteen heeft begrip voor de situatie en Verschuere mag *De Rode Ridder* laten vallen. Nieuwe medewerker Frank Sels neemt de reeks over. Voor *Karl May* neemt Eduard De Rop, die samen met Verschuere de eerste acht delen van *De Rode Ridder* verzorg-

de, het inktwerk over. Er komt tijd vrij en in 1965 start Verschuere mee *Biggles* op: een vliegeniersreeks, gebaseerd op de romans van W.E. Johns, waarvan de rechten ook net vrijkwamen.

Door Verschueres echtscheiding moet een nieuw contract met Vandersteen onderhandeld worden. In hun oorspronkelijke contract staat Verschueres eerste vrouw vermeld als rechthebbende op de royalties na zijn overlijden. Dat wil Verschuere uiteraard veranderd zien. Het nieuwe contract wordt een twistpunt tussen Verschuere en Vandersteen. Er bestaan verschillende versies van de feiten. Volgens sommigen is er nooit een nieuw contract opgesteld. Volgens anderen is het contract er nooit gekomen omdat Verschuere er niet meer in slaagde op tijd deftig werk af te leveren zodat de contractuele overeenkomst eigenlijk niet uitgevoerd werd. Het zorgt voor een verzuurde relatie tussen beide tekentalenten, die in het begin van hun samenwerking hun werk nog met het gezamenlijke pseudoniem Wirel (Willy + Karel) ondertekenden.

Spelen op de studio

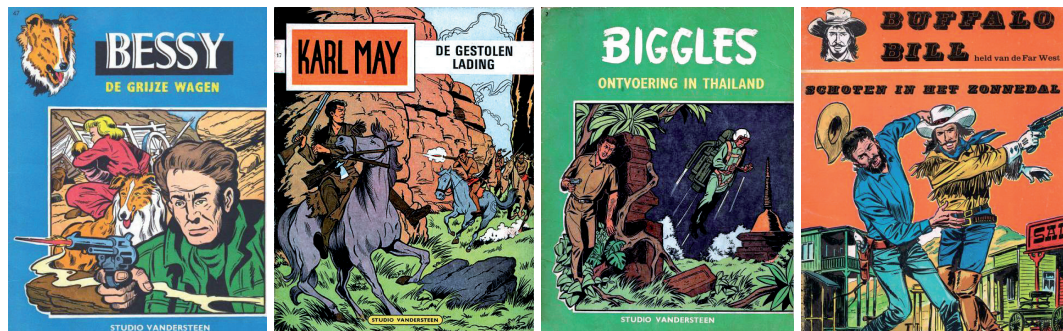
Tussen oktober 1958 en februari 1965 loopt Wirels *Bessy* ook in *Pony* (tot augustus 1960) en daarna in *Felix*, twee Duitse stripbladen van uitgeverij Bastei Verlag. Het lukt Vandersteen om de reeks *Bessy* vanaf 15 februari 1965 als zelfstandige reeks aan de Duitse markt te verkopen. Bastei Verlag wil maandelijks een compleet *Bessy*-verhaal uitgeven en vanaf het zesde verhaal (5 juli 1965) is de regelmaat al opgeschroefd naar een tweewekelijkse verschijning. De bestaande voorraad *Bessy*-verhalen raakt daarvoor snel uitgeput en Vandersteen moet al snel

nieuwe verhalen maken. Voor een dergelijke productie richt hij een nieuwe, aparte *Bessy*-studio op. Verschuere krijgt de leiding en moet de verhalen uitschetsen, waarna nieuwe medewerkers alles verder uitwerken. Hij levert de aanzet van de verhalen, coördineert de productie en leidt mee nieuwe tekenaars op. Het uitgekende productiesysteem hapert echter aan de bron: Verschuere krijgt zijn ruw voorgeschetste platen niet op tijd af waardoor de ketting stilvalt. Eugeen Goossens, toen ook actief bij Vandersteen, vat het zeer kernachtig samen: "Er werd een beetje te veel gespeeld in die studio."²

De productie voor Duitsland kan op die manier niet gewaarborgd worden. Er vallen in 1967 ontslagen, onder wie Verschuere, maar ook Karel Biddeloo, die uiteindelijk toch mag blijven en later, vanaf *Drie Huurlingen* (deel 44, 1969), *De Rode Ridder* zal overnemen. *Bessy* wordt verdergezet door de tandem Frank Sels en Edgar Gastmans die samen eerst tweewekelijks en vanaf juli 1967 wekelijks een nieuwe *Bessy* maken. Tot de ontbinding van de studio in 1985 bedraagt de massaproductie 992 Duitse *Bessy*-titels, inclusief hernemingen van Nederlandstalige verhalen en bewerkingen van *Karl May*.

Op straat

Verschuere kan na zijn ontslag in 1967 zijn eigen westernreeks *Buffalo Bill* verkopen aan een andere uitgeverij. Om de eindjes aan elkaar te knopen, is hij ook even taxichauffeur. Zijn eigen stripcarrière komt helaas niet van de grond. Hij klopt weer aan bij Vandersteen, mag opnieuw beginnen en maakt onder diens hoede uiteindelijk nog een zevental *Bessy*-verhalen.

Een deel van Karel Verschueres productie uit de jaren zestig.

Verschuere versus Sels

De evolutie van Johans hoofd doorheen de beginjaren:

1. Vanaf *De Draak van Moerdal* (deel 9, 1961) is Karel Verschuere alleen verantwoordelijk voor het tekenwerk. Johan heeft een iets magerder en doorgroefd gezicht.
2. *De Galmende Kinkhoorns* (deel 14, 1963) verschijnt met vier stroken per pagina waardoor de prenten wat kleiner worden en er een zekere grafische vereenvoudiging optreedt. De lijnen rond de silhouetten van de figuren worden steeds dikker.
3. Het voorlaatste Rode Ridder-kopje dat Verschuere tekent. In het laatste prentje van *De Zwarte Wolvin* (deel 15, 1963) wuift Johan met weemoed naar wolvenleidster Karin die vertrekt. Het is ook Verschueres afscheid van *De Rode Ridder*.
4. De eerste Johan door nieuwe tekenaar Frank Sels in *Baloch, de Reus* (deel 16, 1963). De lijnvoering is nog steeds trouw aan Verschueres stijl.
5. Pas in *De Witte Tempel* (deel 18, 1964), het derde album van *De Rode Ridder* dat hij tekent, vertrouwt Frank Sels zijn eigen versie van Johan aan het papier toe. Johan heeft nu een iets stevigere uitstraling.
6. In *Koning Arthur* (deel 19, 1964) gaat Frank Sels resoluut voor zijn eigen stijl vanaf halve pagina 66. Het verschil met de Johan en Lancelot op halve pagina 65 is opvallend. Deze stijl ontwikkelt Sels verder in de komende jaren.

1

2

3

4

5

6

In 1970 stopt de samenwerking met Willy Vandersteen definitief. Hij krijgt van de Duitse uitgever Pabel Verlag de kans om in het weekblad *Tom Berry* de indianenreeks *Adlerfeder* te publiceren die in 1971 ook in het Vlaamse tijdschrift *De Post* verschijnt als *Arendsklauw*. Ook de hoofdreeks *Tom Berry*, een komische western van voornamelijk Spaanse makelij, mag hij tekenen. Hij richt prompt zijn eigen studio op. Bij Studio Vandersteen plukt hij Eduard De Rop en Eugeen Goossens weg en hij werft als aanvulling Erik Vandemeulebroucke aan, de tekenaar van de James Bond-parodie *Jim Lont* die in de jaren zestig in *Gazet van Antwerpen* te lezen is.

Slechts enkele maanden later, en na betalingsproblemen, laten zijn medewerkers hem in de steek. Verschuere moet nu helemaal alleen de wekelijkse productie waarborgen. Hij krijgt een burn-out die bijna een jaar duurt. Hij werkt daarna nog voor een verhuurservice van Peugeot en later als afdelingshoofd in een magazijn van een constructiebedrijf. Aanvankelijk blijft hij toch nog strips tekenen. In 1972 tekent

hij nog de moderne cowboystrip *Sam D. Howard* voor *Het Laatste Nieuws* en twee *Filip Hechtel*-verhalen op scenario van Marc Andries voor *De Post*. Uit tijdsgebrek geeft hij zijn stripcarrière op. In 1982 sterft hij aan kanker.

Hoe Vandersteen en Verschuere na 1970 met elkaar omgaan, is officieel niet bekend. Wel gaat Verschuere in 1976 naar de begrafenis van Vandersteens eerste vrouw en wordt hij op de koffietafel uitgenodigd.

Overname door Frank Sels

In 1963 neemt Frank Sels de reeks over van Karel Verschuere met het album *Baloch, de Reus* (deel 16, 1963). Sels is een getalenteerde en snelle tekenaar die tijdens zijn leven een waanzinnige hoeveelheid strips zal produceren. Hij is heel ambitieus waardoor ook hij onder Vandersteens vleugels vandaan zal vliegen.

Grafisch probeert hij de typische Verschuere-stijl voort te zetten, met dikke contourlijnen en fijne details. Na enkele albums evolueert hij al snel naar een eigen stijl.

Dodelijke klimopraken

Een van de wetten in de beginjaren van *De Rode Ridder* is dat booswichten onherroepelijk aan hun einde komen. Wanneer ze het zwaard opnemen tegen Johan delven ze altijd het onderspit in een gevecht van man tot man. Sommige slechteriken bedienen zich liever van gif, manipulatie of een andere slinkse manier om hun doel te bereiken. Ook zij moeten er eigenlijk aan, maar Johan doodt nooit ongewapende tegenstanders. Vandaar dat deze figuren sterven door een fataal ongeluk. Met figuren als Modred en Bahaal zien de makers het potentieel in van een sterke slechterik die de held een tijdlang of zelfs doorheen de hele reeks naar het leven staat.

1. Etain is het meesterbrein achter de mysterieuze heks Finola in *De Galmende Kinkhoorns*. Willy Vandersteen, die de verhalen nog steeds verzint, laat haar ontsnappen uit het torenvenster via klimopraken. Die breken af zodat Etain te pletter stort. Toch nog gerechtigheid!
2. Ook in *De Zwarte Wolvin* sterft een slechterik door zijn eigen schuld, wanneer hij op zijn wapen valt tijdens een gevecht met Johan.
3. De boosaardige nar Pinak uit *Baloch, de Reus* kent zijn klassiekers niet. Hij probeert via de klimopraken te ontsnappen. Die doen ook deze keer waar ze goed in zijn,

namelijk afbreken en hem een ongelukkige val bezorgen.

- 4/5/6.** In *De Draak van Moerdal* (deel 9, 1961) past Vandersteen dit scenariotechnisch trucje twee keer toe. Gwenda, die haar misdaden in de schoenen van Wanda de heks schuift, maakt een pijnlijke val op een heg. Ook de corrupte graaf van Moerdal komt met een val aan zijn einde. In datzelfde album ontsnapt Johan aan de graaf... met behulp van de klimopraken die langs de toren groeien! Deze zijn waarschijnlijk van een stevigere soort.

1

2

3

4

5

6

Red Knight (1990) door Marvano en Ronald Grossey, geïnspireerd door het verhaal van Willy Vandersteen.

13. DE VUURGEEST

TEKENINGEN: Karel Verschuere
 SCENARIO: Willy Vandersteen
 VOORPUBLICATIE: 11 september 1962 tot 7 november 1962
 EERSTE DRUK: 1963
 HERUITGAVE IN KLEUR: 1994

Een geheimzinnige figuur met kapmantel zet her en der hoeves in brand. De dader is de plaatselijke alchemist die daarmee wraak neemt op de herenboeren die zijn huis in brand staken om bezit te kunnen nemen van zijn gronden. Dat diens gezin daarbij omkwam, was bijzaak. Nadien gebruikt de lokale boevenleider de legende om andere boeren te chanteren... Maar de dochter van de alchemist leeft nog.

De Vuurgeest speelt zich af in Brabant, op dat moment een hertogdom dat onder de Duitse koning valt. Brabant bestaat dan uit de Belgische en Nederlandse provincie Brabant en de provincie Antwerpen. Het middeleeuwse Vlaanderen valt onder de Franse koning en bestaat uit de huidige Belgische provincies West- en Oost-Vlaanderen, het huidige Frans-Vlaanderen en Zeeuws-Vlaanderen in Zuid-Nederland. In de allereerste albums wordt Johan vaak als een Vlaamse ridder neergezet, maar in latere albums blijkt Johan een Brabander uit Horst te zijn.

Ronald Grossey bewerkte dit verhaal tot het eerste deel van *Red Knight* in 1990 met behoud van de oorspronkelijke titel *De Vuurgeest*. Marvano, vooral bekend van de sf-trilogieën *De Eeuwige Oorlog* en *Een Nieuw Begin* en de oorlogsvertellingen *Berlijn*, *Grand Prix* en *De Joodse Brigade*, tekende dit verhaal dat voor Standaard Uitgeverij

een van de eerste strips voor een meer volwassen publiek was. Helaas is er nooit een tweede deel gekomen zoals oorspronkelijk de bedoeling was. Grafisch en thematisch verwijst het *Robert en Bertrand*-verhaal *De Gouden Hand* (deel 49, 1983) in zekere mate naar *De Vuurgeest*. Ook in *De Gouden Hand* steekt een geheimzinnig figuur met kapmantel boerderijen in brand en duikt het thema op van de doodgewaande dochter die toch nog leeft. Voor de scenario's die Marc Legendre voor Claus Scholz schreef, golden albums als *De Vuurgeest* als voorbeeld voor wat hij zelf wou vertellen in zijn *De Rode Ridder*-albums.

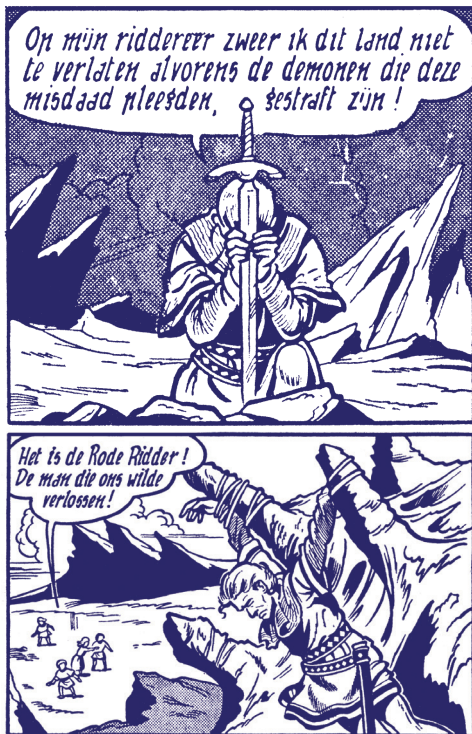

Scène met het nodige effectbejag.

14. DE GALMENDE KINKHOORNS

TEKENINGEN: Karel Verschuere
 SCENARIO: Willy Vandersteen
 VOORPUBLICATIE: 9 november 1962 tot 28 januari 1963
 EERSTE DRUK: 1963
 HERUITGAVE IN KLEUR: 1994

Deze keer bevindt Johan zich in West-Ierland, waar een zeeheks en afgerichte arenden de streek terroriseren. De grote kinkhoorns dienen als valse misthoorns om schepen te laten stranden waarna het lokale dwergvolk het strand moet juttan en alles afgeven aan de

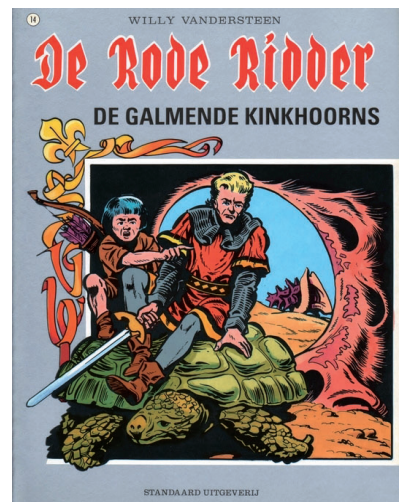
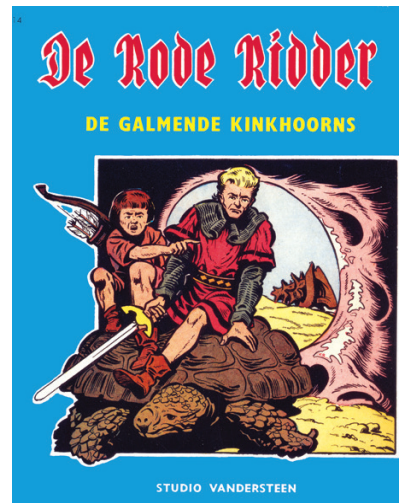

Hoewel Johan niet neergezet wordt als een godsvruchtige ridder is hij een kind van zijn tijd. De riddereer die hij zweert, komt neer op een gebed waarin hij vergelding najaagt volgens het "talioprincipe" ("vergeldingsrecht") oftewel "oog om oog, tand om tand", tevens een aanvulling in het Oude Testament door Mozes op zijn Tien Geboden. Jezus Christus keert het principe in het Nieuwe Testament om door te prediken dat men zijn linkerwang moet toekeren aan wie hem op de rechterwang slaat. In het vastbinden van Johan aan een kinkhoorn kan een kruisiging gezien worden, een ander katholiek symbool.

gen staat een Hoge Koning (Ard Ri). De onderlinge twisten tussen de lokale koningen blijven echter opspelen zodat de enige Engelse paus ooit, Adrianus IV, uiteindelijk het Ierse oppergezag overdraagt aan de Engelse koning Hendrik I als "plaatsvervanger van de paus". Het betekent het begin van een eeuwenlange Engelse inmenging in Ierland.

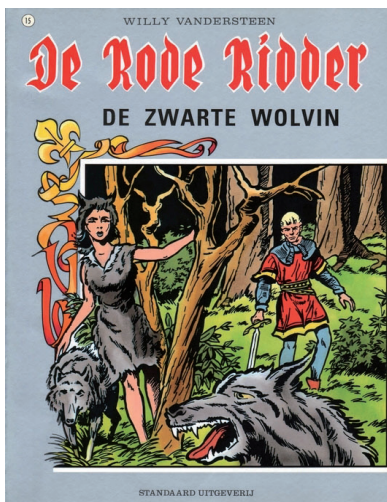
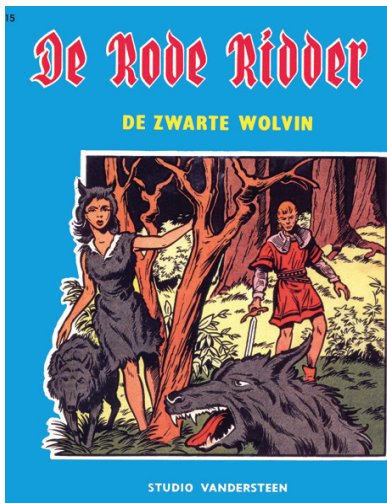
heks. Nog steeds probeert Willy Vandersteen alle schijnbare magie in dit verhaal wetenschappelijk te verklaren: een ingewikkeld systeem van buizen versterkt de geluiden die door de kinkhoorns vervormd worden.

Ierland is een van de eerste Europese gebieden die een (weliswaar eigen) vorm van christendom aanneemt: het zogenaamde Keltisch christendom. Er zijn geen inhoudelijke verschillen met de leer uit Rome, maar liturgische praktijken zijn soms wel nog op oude Keltische riten gebaseerd. Vele kloosters ontstaan en zenden missionarissen uit, zoals Sint-Patrick, wiens naamdag nog steeds gevierd wordt. Met wisselend succes proberen ze de rest van Europa tot het christendom te bekeren. De Vikingen laten ook hun oog vallen op Ierland, vestigen handelsposten en raken na verloop van tijd vermengd met de Ieren, net als in Engeland. Boven de verschillende regionale konin-

Finola, de heks met de arenden, opnieuw een gemaskerd personage dat voor mysterie moet zorgen. De ene keer op haar schouder, dan weer op haar hand draagt ze een flinke, volwassen arend (die tot 7,5 kilo kan wegen) alsof het een pluimpje is.

In 2006 komt Red Knight weer boven water. De Zwarte Wolvin wordt geselecteerd voor een bewerking door de Nederlandse tekenaar Minck Oosterveer en Ronald Grossey. Standaard Uitgeverij durft geen beslissing te nemen zodat beide auteurs zich op andere projecten concentreren. Uit deze periode (2006-2007) dateren twee proefpagina's en een paar conceptillustraties.

15. DE ZWARTE WOLVIN

TEKENINGEN: Karel Verschuere
 SCENARIO: Willy Vandersteen
 VOORPUBLICATIE: 30 januari 1963 tot 18 april 1963
 EERSTE DRUK: 1963
 HERUITGAVE IN KLEUR: 1994

Johan maakt in dit verhaal kennis met De Zeven, een groepje roofridders die onder leiding van de gouwheer de streek onveilig maken. Ze hebben onder andere ook kasteel Wolvensteen platgebrand in de hoop dit domein te kunnen verwerven. Karin, de dochter van de heer van Wolvensteen, overleefde de brand. Ze leert van Gonda de heks hoe ze wolven moet onderwerpen en bindt op haar beurt met haar roedel wolven de strijd aan met De Zeven.

Het verhaal begint atypisch: Johan ontwaakt 's avonds op het slagveld nadat hij al bij het eerste treffen gewond raakte. Vreemde horden zwervende plunders, die niet gespecificeerd worden, zijn eindelijk verslagen. Gezien het tijdsvak lijken Vikingen het meest aannemelijk te zijn, maar uit de afbeeldingen kunnen we dit niet opmaken. Wel liggen er ook gesneuvelde Teutoonse ridders op het slagveld. Deze geestelijke ridderorde ontstaat pas na 1200, dus wanneer de Vikingen al lang geen probleem meer vormen. Zij zijn meer actief in Oost-Europa waar ze met militaire middelen Pruisen en Lijfland (de gebieden rond Letland en Estland) tot het christendom bekeren.

Op de halve plaat 30 maant Karin haar wolf Yago aan om de slapende Rode Ridder met rust te laten. In de jeugdromans van *De Rode Ridder* krijgt het vaste paard van Johan de naam Yago. In de strips overleeft het paard van Johan niet elk avontuur, zodat het nieuwe exemplaar in het volgende album meestal geen naam krijgt.

Op het einde van het verhaal neemt Johan de wolvenleidster mee naar het hof van Arthur in Brittannië om daar als hofdame opgevoed te worden. Hij ziet haar daar niet terug wanneer hij zelf in Camelot verzeild raakt in het verhaal *Koning Arthur* (deel 19, 1964).

De zonderlinge Karin maakt haar intrede, knap in beeld gebracht door Karel Verschuere.

16. BALOCH, DE REUS

TEKENINGEN: Frank Sels
 SCENARIO: Willy Vandersteen
 VOORPUBLICATIE: 20 april 1963 tot 10 juli 1963
 EERSTE DRUK: 1963
 HERUITGAVE IN KLEUR: 1994

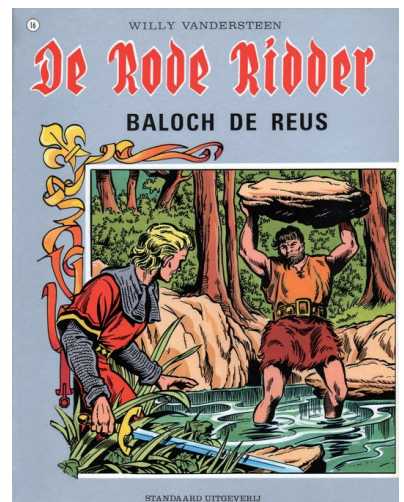
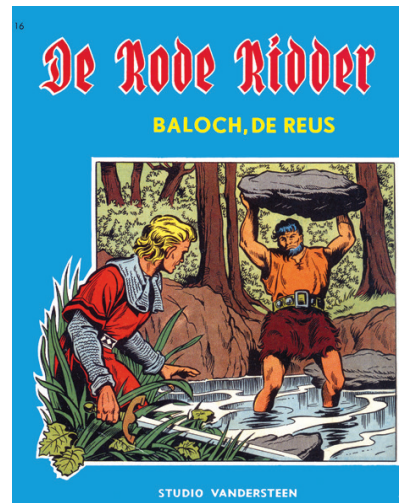
Blij weerzien met Veerle, met wie Johan als kind stoeide in de weide.

Via allerlei intriges en met behulp van de reus Baloch, die hij betoverde, probeert tovenaars Verdalen de macht te grijpen in het kasteel van graaf Reynhorst. Zo moet de ruziestokende nar Pinak, een andere handlangers van Verdalen, Reynhorsts dochters Veerle en Hermine tegen elkaar uitspelen. Een uitgelokt tweegevecht tussen Veerles verloofde Erwin en Johan heeft niet het gewenste resultaat. Verdalen dompelt Veerle in een diepe slaap waar ze enkel uit kan ontwaken door te drinken van de zilveren hoorn die Verdalen diep in zijn krochten bewaart. Dit is het eerste album waaraan Frank Sels meewerkt. Hij zal tot *Mysterie te Camelot* (deel 30, 1966) de reeks tekenen.

In het eerste plaatje is er sprake van dat Johan zijn jeugd doorbracht in de nabijheid van kasteel Reynhorst. Hij is benieuwd om Veerle en Hermine terug te zien die nog kinderen waren toen hij de streek verliet. Voor de rest blijven we in het ongewisse over Johans jeugdijaren. Pas in *De Heren van Rode* (deel 131, 1989) wordt dat tipje van de sluier opgelicht. Johan is afkomstig uit het Brabantse Horst en niet uit de streek rond Reynhorst... Toegegeven, Horst en Reynhorst lijken verwant aan elkaar en de "Rode" Ridder die opgroeit bij de heren van Rode klinkt ook aannemelijker.

Baloch komt in het album nogal primitief over. Hij lijkt een grafische echo van Jerom uit de *Suske en Wiske*-verhalen, maar dan in een middeleeuwse setting en realistisch getekend.

De primitieve reus Baloch doet denken aan Jeroms eerste optreden in *Suske en Wiske* in het verhaal *De Dolle Muskietiers* (1953). Ook Jerom minacht zijn zwakkere tegenstanders en ze hebben allebei een zwakke plek. Baloch wordt zo mak als een lammetje door de schalmei van het herderinnetje Elsje. Jerom zwichet enerzijds voor een eierdopje met anijs, anderzijds smelt hij voor het popje Schanulleke.

17. DE ZEEKONING

TEKENINGEN: Frank Sels
 SCENARIO: Willy Vandersteen
 VOORPUBLICATIE: 12 juli 1963 tot 27 september 1963
 EERSTE DRUK: 1963
 HERUITGAVE IN KLEUR: 1995

Johan gaat op zoek naar het onoverwinnelijke zwaard Djorndal en komt daarbij in contact met allerhande tovenaars, plunderende Kjalten en Witte Vikingen die door Talmar de Zeekoning geleid worden. Johan kan het zwaard uiteindelijk ontfutselen aan de Kjalten, maar slaagt er niet in Talmars dochter Sowin te bevrijden die de Kjalten gegijzeld houden. Het komt tot een treffen voor de poorten van Talmars zeeburcht waarbij Kjaltenleider Gorling na een laatste gevecht met Johan stervend het zwaard met zich meeneemt naar de diepten van de zee.

Het magische zwaard Djorndal verwijst duidelijk naar Durendal, het zwaard van Roeland uit het middeleeuwse Roelantslied. Dat verhaal dient dan weer als basis voor *De Kluizenaar van Ronceval* (deel 54, 1972) waarin niet het zwaard Durendal maar Olifant, de hoorn van Roeland, de hoofdrol speelt.

Johan bevindt zich in dit verhaal opnieuw in Noorwegen waar hij oude bekenden ontmoet uit zijn avontuur *De Hoorn van Horak* (deel 12, 1962). We maken hier dus kennis met de Vikingen in een van hun thuislanden waar ze heel wat minder noten op hun zang hebben. In de achtste eeuw bestaat Noorwegen uit zo'n 29 minikoninkrijkes. Sommige Noren plunderen als Vikingen zuidelijkere streken, anderen trekken rond als handelaars. Op het thuisfront is de bevolking zoals overal afhankelijk van landbouw. Harald Schoonhaar geldt als eerste Noorse koning omdat hij vanaf 870 begint met de eenmaking van al die vorstendommen. Rond 1100 is het christendom

Johan daagt triomfantelijk zijn tegenstanders uit met het zwaard Djorndal.

De onoverwinnelijke kracht van het zwaard Djorndal bezorgt Talmar de Zeekoning grootheidswaanzin.

daar al stevig verankerd. Daar zijn zendelingen uit omringend christelijk gebied voor verantwoordelijk. Na een burgeroorlog tussen 1130 en 1227 en enkele pestepidemieën is de bevolking met twee derde teruggedrongen zodat de adel inkomsten begint te zoeken uit grondbezit. Daardoor ontstaan er tijdelijke politieke unies tussen verschillende Scandinavische landen. Noorwegen en Zweden hebben zelfs een aantal jaar een gemeenschappelijke monarchie.

18. DE WITTE TEMPEL

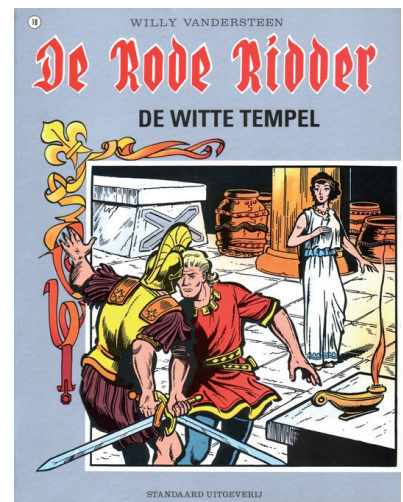
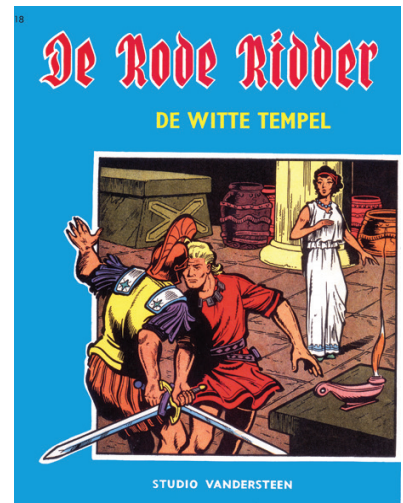
TEKENINGEN: Frank Sels
SCENARIO: Willy Vandersteen
VOORPUBLICATIE: 30 september 1963 tot 17 december 1963
EERSTE DRUK: 1964
HERUITGAVE IN KLEUR: 1995

Johan komt op een Grieks eiland terecht waar de inwoners offeranden brengen aan de Witte Demonen, in werkelijkheid een oud-Griekse beschaving die overleeft door zich met stad en al in een rots schuil te houden. De vulkaan in de grot kan enkel met die offergaven in bedwang gehouden worden en die moeten de verstopte Grieken van de eilandbewoners aftroggelen. Chrysis en tovenaars Phaucrates leiden het oud-Griekse volk. Demetrios is een rivaliserende krijgshoofd die op zoek is naar een schat, verborgen in de vulkaan. Die schat is enkel bereikbaar wanneer het lavapeil voldoende daalt.

De namen Demetrios en Chrysis zijn rechtstreeks uit de Griekse geschiedenis gehaald: Demetrios, alias de Stedendwinger, regeert rond 300 voor Christus over Macedonië. Zijn nazaten blijven aan de macht tot de Romeinen in 168 voor Christus de controle over Griekenland overnemen. Chrysis duikt in Demetrios' levensverhaal op als zijn minnares. Haar naam komt ook voor in de annalen van de Heraïnen van Argos, een tempel gewijd aan Hera, de Griekse godin van het huwelijk, de vrouw, familie en geboorte. Ook voor de plaatsnamen laat Willy Vandersteen zich door authentieke plekjes inspireren. Het eiland Thosas bestaat niet, het dorpje Pagania op het eiland Thassos wel.

Het middeleeuwse Griekenland maakt deel uit van het Byzantijnse rijk. De eilanden worden veelvuldig geplunderd door opeenvolgend Slaven, Saracenen, Bulgaren én Noormannen (die Sicilië als uitvalsbasis hebben). Tijdens de kruistochten blijven sommige ridders op weg naar het Heilige Land er achter. Her en der worden kleine feodale staten opgericht, onder andere door Venetiaanse edelen. Na de val van Byzantium (1456) trekken de Ottomanen het laken naar zich toe.

Het thema van een verloren Griekse beschaving is wat vergezocht. Johan maakt in *Het Verloren Legioen* (deel 78, 1977) ook nog kennis met een authentieke Romeinse beschaving die als bij wonder bewaard bleef in de woestijn. Vandersteen is zeker niet de enige stripmaker die met dit soort anachronismen speelt. Jacques Martin, de historisch zeer nauwkeurige auteur van de Romeinse strip *Alex*, gebruikt een gelijkaardig trucje om zijn Gallo-Romeinse held in contact te brengen met de bewoners van een authentieke Spartaanse vestingstad in het verhaal *De Laatste Spartaan* (deel 7, 1968).

Frank Sels verwijst in deze prent naar de vormgeving van de traditionele Griekse vaas, met daarop Johan die zijn zwaard aanbiedt aan Chrysis die symbool staat voor Pallas Athena, de Griekse godin van de wijsheid en de kunst.

DEEL 13

DE VUURGEEST

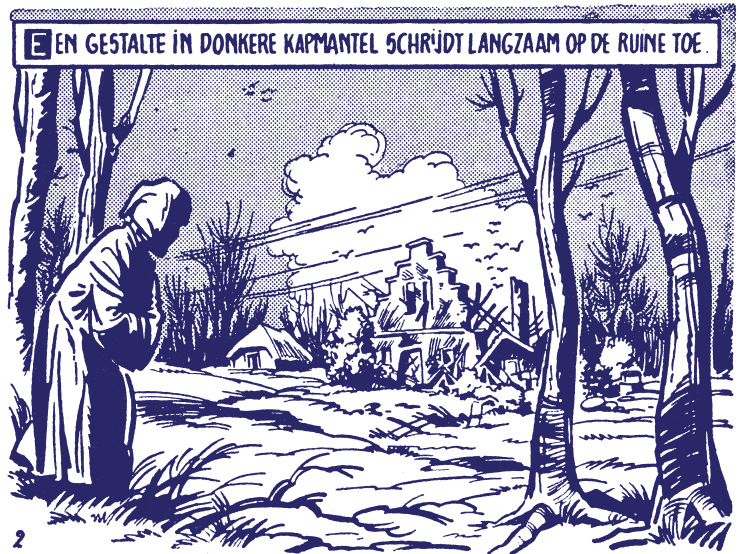
OP EEN VAN ZIJN ZWERFTOCHTEN NADERT DE RODE RIDDER BIJ VALAVOND EEN BRABANTS DORP.

OP EEN VAN DEZSE HOEVEN WIL MEN MIJ GASTVRIJHEID VERLIEVEN, MAAR MET EEN KLEINE INSPANNING BEREIK IK NOG DE STAD VOOR DE DUISTERNIS INVALT.

AAN DE RAND VAN HET DORP BEMERKT JOHAN EEN BOUWVAL MET ZWARTGEBLAKERDE MUREN...

EEN GESTALTE IN DONKERE KAPMANTEL SCHRIJDT LANGZAAM OP DE RUINE TOE.

HEI DAAR, VRIEND! BEN IK NOG VER VAN DE STAD?

DE MAN IN KAPMANTEL BEANTWOORDTE DE VRAAG NIET MAAR VERDWIJNT IJLINGS IN DE BOUWVAL.

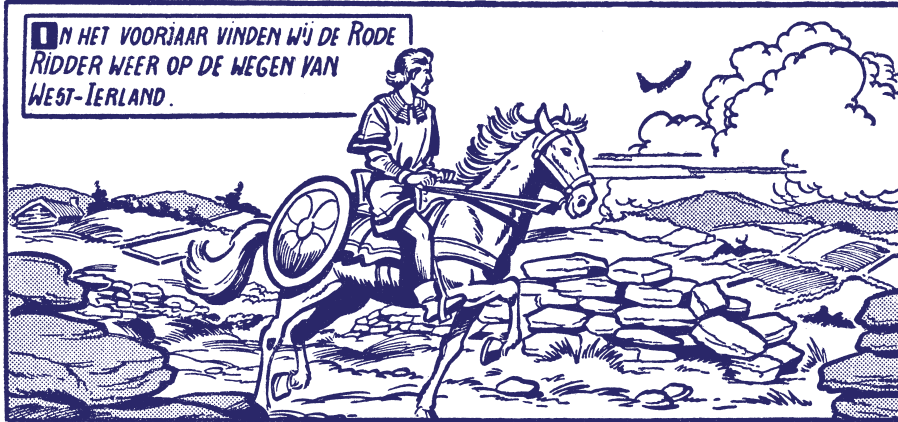

DIE KEREL GEDRAAGT ZICH WEL ZONDERLING! WAT MAG HIJ IN DIT BLIJKBAAR AFGEBRANDE HUIS ZOEKEN?

DEEL 14

DE GALMENDE KINKHOORNS

IN HET VOORJAAR VINDEN WIJ DE RODE RIDDER WEER OP DE WEGEN VAN WEST-IERLAND.

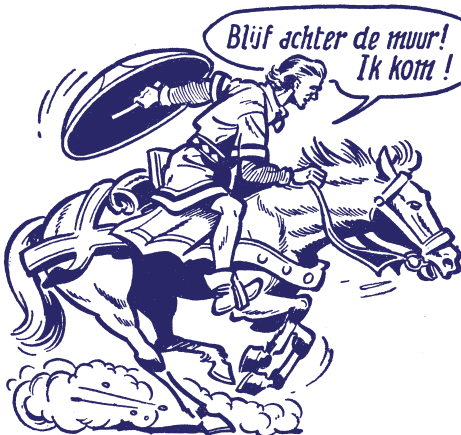
Een zeearend! Ik ben zeker niet ver meer van de kust!

Hij stort zich op een prooi en...
Hei! Pas op, knaap!

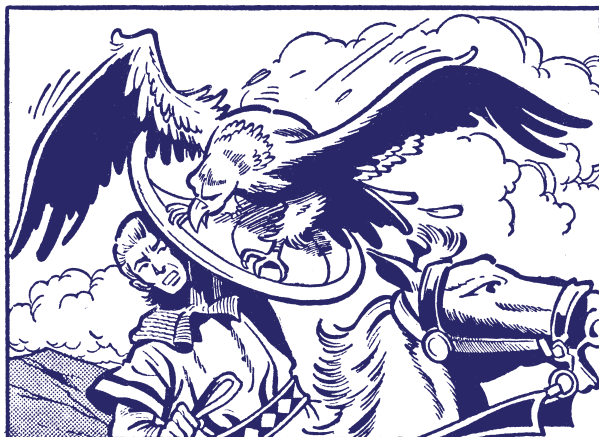
DE KNAAP ONTSNAPT AAN DE VRESELIJKEKLAUWEN DOOR HALS OVER KOP OVER DE MUUR TE DUIKEN.

Blijf achter de muur!
Ik kom!

DE AREND STORT ZICH OP DE RODE RIDDER DIE DE AANVAL ECHTER MET ZIJN SCHILD KAN OPVANGEN.

Wat een vechtjag! Zo hij nog weerkeert zal hij op mijn zwaard stuiten!

Niet doen, heer! Niemand mag een arend uit het land der Galmende Kinkhoorns doden!

DEEL 15

DE ZWARTE WOLVIN

VREEMDE HORDEN ZWER-
KENDE PLUNDERAARS VIELEN
HET LAND BINNEN. TIENTALLEN
RIDDERS GAVEN GEVOLG AAN
DE NOODKREET VAN DE
GOUWHEER EN VERSLOEGEN
NA VERBETEN STRIJDE DE IN-
VALLERS.

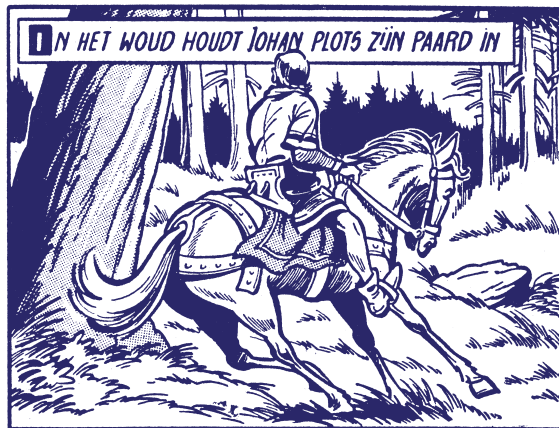
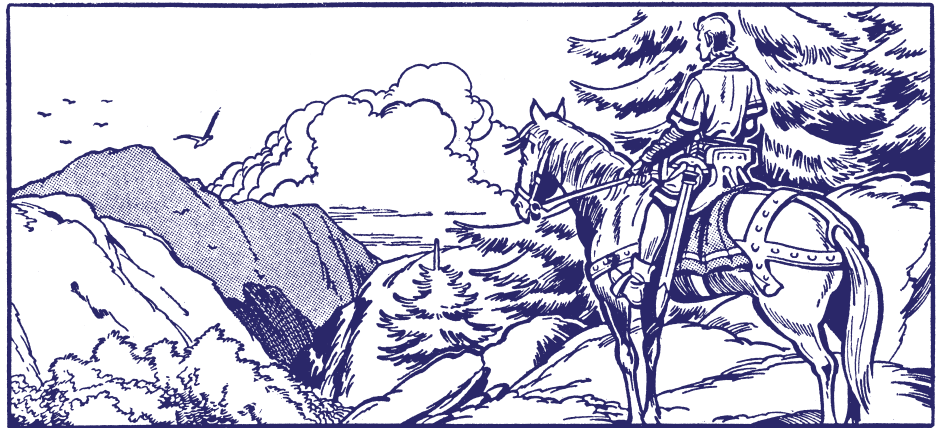
DEEL 16

BALOCH, DE REUS

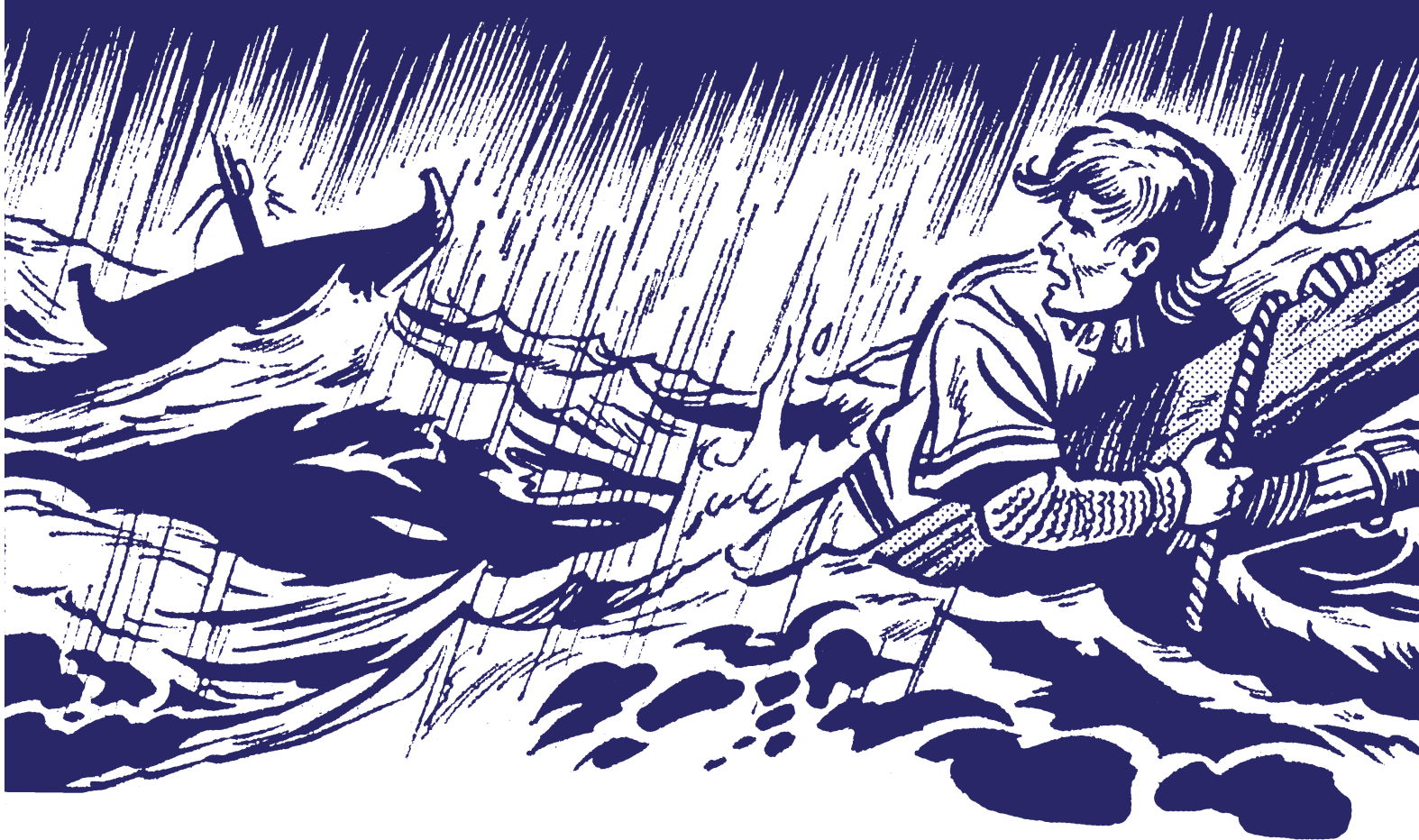

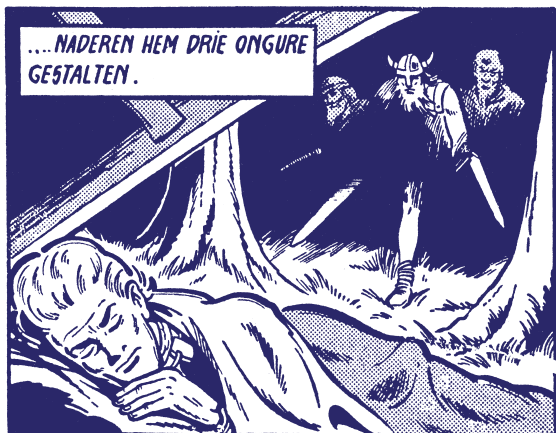
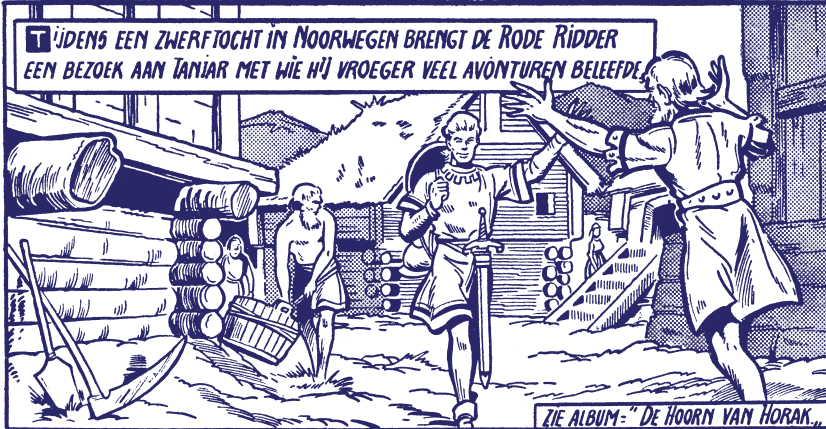
DE RODE RIDDER BEGEEFT ZICH NAAR HET SLOT VAN GRAAF REYNHORST OM ER HET VERLOVINGSFEEST VAN VEERLE, DE DOCHTER VAN DE GRAAF, BIJ TE WONEN.

DEEL 17

DE ZEEKONING

DEEL 18

DE WITTE TEMPEL

DE RODE RIDDER BEVINDT ZICH AAN BOORD VAN EEN GALJOEN DAT VOOR DE GRIEKSE KUST KRUIST.

De windstille kan nog enkele dagen aankouden, ridder. Doch als je stads...

PLOTS STORT EEN MATROOS ALS EEN BLOK OP HET DEK NEER.

...even aan land gaat, zal ik een sloep laten uitzetten!

Dat zal ik met genoeg aankvarden, kapitein.

Zwarte nokken! Vloek over dit schip!

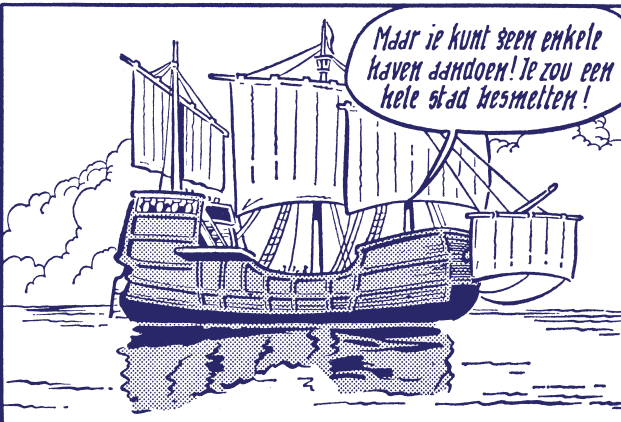
Wat een ramp! Wij moeten dadelijk aan land gaan en het schip in brand steken!

Je vergeet dat ik allen hier bevelen geef, ridder! Wij varen verder!

Maar je kunt geen enkele haven aandoen! Je zou een hele stad besmetten!

Ik verwittig je dat ik de waterschout zal op de hooft brengen!

